

YANILGILI EVREN

Emrehan HALICI

Evreni kısıtlı duyularıyla gözlemekten başka hiçbir ipucuna sahip olmayan insan, doğanın işleyiş sırlarını çözebilme yolunda oldukça umutsuz bir görünüm vermektedir. Sevindiricidir ki *matematik* bilimi sayesinde birçok olay (bize göre birçok, evrene göre son derece az) kağıt üzerinde modelleştirilmekte ve çeşitli kestirmeler önceden yapılabilmektedir. Hatta duyu sınırlarımızın ötesindeki olaylar bile formüle bağlanmakta, çeşitli varsayımlar bu formüllerden kaynaklanıp, bilim dünyasında önemli basamaklar oluşturmaktadır. Ancak unutmamak gerekir ki, evren bilmecesini çözme işlemini, insanın sezgileriyle başlamıştır. Daha sonra yapılan deneyler ve duyarlı gözlem sonuçları, matematik yoluyla, bildiğimiz formüller haline dönüştürülmüştür. *Newton*'un başına düşen elma ile *genel çekim kanunu* arasında ya da sürtülmüş *ebonit* çubuğun kağıt parçalarını çekmesiyle *elektrik kanunları* arasında katedilen yollar, insanın sezgi ve gözlemlerine çok iyi birer örnektir.

Çalışma sınırı zaten çok dar olan duyu organlarımızın, bir de yanılabilirliklerini

düşünmek bilmecelerimizi iyice içinden çıkılmaz hale dönüştürür. Gürültülü bir odada anlatılan bir şeyin tam olarak anlaşılmayıp, yanlışlıkların olması, ya da sağ ve sol kulaktan eşit uzaklıkta bulunan aynı özelliklere sahip iki sesin geliş yerlerinin belirlenemeyip, beyinin içinde biryerden geliyormuş gibi sanılması doğrudan doğruya işitme yanılığlarıdır.

Arka kapakta, görme yanılığları doğurabilecek çeşitli şekiller bulacaksınız. Bunlara ilk baktığımızda algılayacağımız şey, çoğu zaman yanılığlı olacak, dikkatle inceleyerek ya da bazı araçlar kullanarak yanıldığınızı anlayacaksınız.

Başlangıçta doğru şeyler görmeyeceğinizden emin olmak büyük bir avantajdır. Çeşitli yollarla nereleri, nasıl yanlış olarak gördüğünüzü denemek, vakti olanlar için eğlenceli bir girişim olabilir. Oysa çalışmalarında, algıladığı her şeyin yanılığlı olabileceğini gözönünde tutmak zorunda olan bilim adamlarının işleri, pek kolay olmasa gerek!.. ■

Baştarafı 44'de

Hidrojen bombasının ilk yakıtı "atom bombası" olduğu içindir ki sadece atom bombasına sahip devletler hidrojen bombası yapabilmektedirler. Bunun yanında, hidrojen bombasının ikinci yakıtından (asıl yakıtından) biri olan tritium doğada çok az bulunan ve son derecede aşındırıcı olan bir maddedir. Kullanılması yüksek teknik işidir. Bu bakımdan hidrojen bombası, birkaç anarşistin bir bodrum katında hemen yapabilecekleri cinsten bir bomba değildir.

Hidrojen bombasının nasıl yapıldığı *Encyclopaedia Americana*'da (Amerikan Ansiklopedisinde) bu bombanın babası Dr.

Edward Keller tarafından açıklanmıştır.

Atom bombasına ilk zamanlar "atom bombası" denmekte idi. Sonradan nükleer bomba denmeye başlandı. Nedeni, bu bombalarda parçalanan şeyin, atomun (nükleus)'unun yani çekirdeğinin oluşudur. Ve bugün nükleer bomba terimi tutmuştur.

*Nükleer bombaların yapımı bugün sırmaktan çıkmıştır. Ancak, hidrojen bombasının ilk yakıtı "atom bombası" olduğu için, buna sahip devletler hidrojen bombası yapabilmektedir.

Sevgi Dünyası'ndan